

درس ششم * باز تولید هویت اجتماعی^۱

هویت اجتماعی چگونه شکل می‌گیرد و تداوم می‌یابد؟

در یک کندوی زنبور عسل چندین گروه زنبور وجود دارد. هر گروه به صورت غریزی وظایف خود را انجام می‌دهد. آیا انسان‌ها نیز به صورت غریزی فعالیت‌های گروهی و جمعی خود را انجام می‌دهند؟ خیر
انسان برخلاف موجودات دیگر، به صورت غریزی نمی‌داند چه موقعیتی در جامعه دارد و در این موقعیت چه وظایفی بر عهده اوست. انسان باید موقعیت خود را بشناسد، حقوق و تکالیف خود را بگیرد و با عمل به آنها، هویت اجتماعی خود را شکل دهد.
به نظر شما، انسان‌ها چگونه به جایگاه اجتماعی خود پی‌می‌برند و هویت اجتماعی افراد چگونه شکل می‌گیرد؟

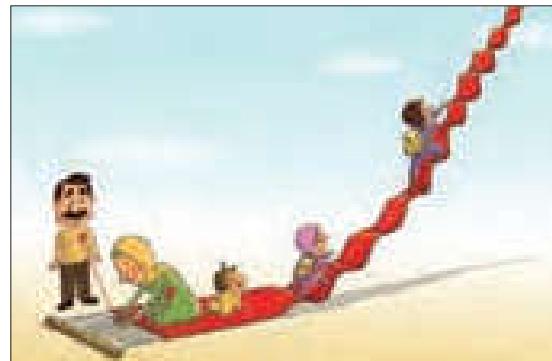
- * ۱- به معنای انتقال هویت از نسلی به نسل دیگر است به گونه‌ای که علی‌رغم گذر زمان و پذیرش تغییرات، ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد.
- ۲- غریزه، کنشی درونی در موجود زنده است که آن را به انجام دادن رفتارهای معینی و می‌دارد؛ به این معنا که موجود زنده از بدو تولد معلومات و مهارت‌هایی غیراکتسابی دارد که قابلیت دست‌کاری و تغییر چندانی ندارد. از این‌رو خلاقیت و تنوعی در شیوه زندگی آنها به وجود نمی‌آید.

شهریور ۹۸ هر فرد در جامعه‌ای متولد می‌شود که نسل‌های قبل از او آن را ساخته‌اند. این جامعه پس از تولد فرد، بخشی از هويت اجتماعي، او را تعين می‌کند؛ يعني آن فرد را به عنوان يکی از اعضای خود به رسميت می‌شناسد و برای او ویژگی‌هایي متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گيرد. در اين زمينه می‌توان به صدور شناسنامه برای نوزادان اشاره کرد.

هر جامعه‌ای برای بقا و تداوم، عقاید، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. فرد نیز برای مشارکت در جامعه، این عقاید و ارزش‌ها و هنجارها را می‌آموزد، شیوه زندگی در جامعه را فرامی‌گیرد و به تدریج، با موقعیتش در جامعه و حقوق و تکالیفی که بر عهده دارد، آشنا می‌شود.

خرداد ۹۵ و ۹۸ فرد با آموزش‌های اساسی و ماندگاری که در خانواده می‌بیند، اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جامعه‌ای که در آن متولد شده است، بیدا می‌کند. مدرسه، مسجد، مجالس علمی و مذهبی،

گروه‌های همسالان و رسانه‌های جمعی از دیگر عوامل آشنایی افراد با جامعه‌ای هستند که در آن زندگی می‌کنند. **تعريف جامعه پذيری خرداد ۹۲ و ۹۴** عوامل آشنایی افراد با جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، را نام ببرید به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی، دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل دادن به هويت اجتماعي، افراد طی می‌شود، «جامعه پذيری» می‌گويند.

■ خانواده، مدرسه، مسجد و رسانه‌های جمعی از عوامل آشنایی افراد با جامعه هستند.

ایا فرایند جامعه پذيری همیشه با موقیت همراه هست؟

فرایند جامعه پذيری همواره با موقیت همراه نیست و ممکن است برخی افراد به طور کامل جامعه پذير نشوند. در آن صورت جامعه برای استمرار و تداوم خود چه می‌کند؟ **خرداد ۹۶** ممکن است برخی انسان‌ها هویتی را که جامعه برای آنها در نظر گرفته است، نپذيرند و همواره افرادی هستند که از پذيرش عقاید و ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی سر باز می‌زنند، به حقوق و تکاليف خود پايبيند نيسنند، نقشی را که جامعه از آنها انتظار دارد، نمی‌پذيرند و رفتارهایی مخالف انجام می‌دهند.

خرداد ۹۵ و ۹۵ دی

به کنش‌هایي، که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند، «کجروي اجتماعي» می‌گويند. آيا می‌توانيد چند نمونه کجروي اجتماعي را بيان کنيد؟

دو روش پیشگیری و کنترل اجتماعی را بنویسید. خرداد و شهریور ۹۹

هر جامعه ای علاوه بر جامعه پذیری، برای پیشگیری از کجرودی های اجتماعی و کنترل آنها، از چه روش هایی استفاده می کند؟ خرداد ۹۱

هر جامعه ای علاوه بر جامعه پذیری، برای پیشگیری از کجرودی های اجتماعی و کنترل آنها، از چه روش هایی «تبلیغ و اقناع»، «تشویق و یاداش» و «تنبیه و مجازات» را به کار می گیرد؛ یعنی می کوشد تا از طریق آموزش، افراد را قانع کند که عقاید و ارزش های جامعه را بپذیرند، به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای جامعه عمل می کنند، پاداش می دهد و کسانی را که

دچار کجرودی اجتماعی شده باشند، مجازات می کند.

به مجموعه فعالیت هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می گیرد، «کنترل اجتماعی» می گویند.

■ غبارروبی، عطرافشانی و گلباران مزار شهداء
■ روز بزرگداشت یاد سربازان و کشته شدگان جنگ در فرانسه

■ هر جامعه ای به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای آن جامعه عمل می کنند، پاداش می دهد و بدین طریق دیگران را هم ترغیب می کند که این عقاید و ارزش ها را بپذیرند.

■ استفاده از دوربین های نظارتی در چین برای جلوگیری از تقلب. در این کشور، تقلب مجازات زندان به دنبال دارد.

جاخالی

دی ۹۹ جامعه ای که روش های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب های

بیشتری قرار می گیرد و دوام و بقای آن تهدید می شود. دی ۹۲ و خرداد ۹۳ شهریور ۹۸ دی ۹۸

امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی است.

* امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی است. شهریور ۹۹

امر به معروف و نهی از منکر در متن زندگی اجتماعی

در صدر اسلام، مسلمانان هنگام احوال پرسی و خدا حافظی، سوره عصر را تلاوت و این گونه یکدیگر را امر به معروف و نهی از منکر می کردند. ابتدا یکی از افراد بخشی از سوره را می خواند و فرد مقابل، آن را به پایان می رساند.

به نام خداوند بخشنده مهریان

قسم به عصر. که آدمی به راستی در زیان است. مگر آنان که ایمان آورند و عمل صالح انجام دهند و یکدیگر را به رعایت حق سفارش کنند و یکدیگر را به استقامت و شکیبایی سفارش کنند.

(عبدالرحمٰن سیوطی، الدر المنشور فی التفسیر بالمؤثر)

گفت و گو کنید

گاهی برخی پزشکان برخلاف هنجارهای پذیرفته شده عمل می کنند.
برخی کجروی های پزشکی را نام ببرید و راهها و شیوه های پیشگیری و کنترل آن را بیان کنید.

هویت اجتماعی چگونه تغییر می کند؟

آموختید که هویت اجتماعی یک فرد ممکن است در طول زندگی او تغییر کند. کسب هویت های اجتماعی جدید، با تغییراتی در موقعیت اجتماعی افراد همراه است؛ یعنی جایگاه فرد در جامعه یا یک گروه اجتماعی را تغییر می دهد. به نظر شما، این تغییرات موقعیتی چه انواعی می تواند داشته باشد؟

جاخالی

۹۹ خرداد افراد در بدو تولد، هویت اجتماعی انتسابی خود را به صورت انفعالی (خودشان در آن نقشی

ندارند) در محیط خانواده و... می بذیرند و به تدریج با فعالیت هایشان هویت اکتسابی خود را به دست می آورند و متناسب با هویت اجتماعی جدیدشان از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می شوند.

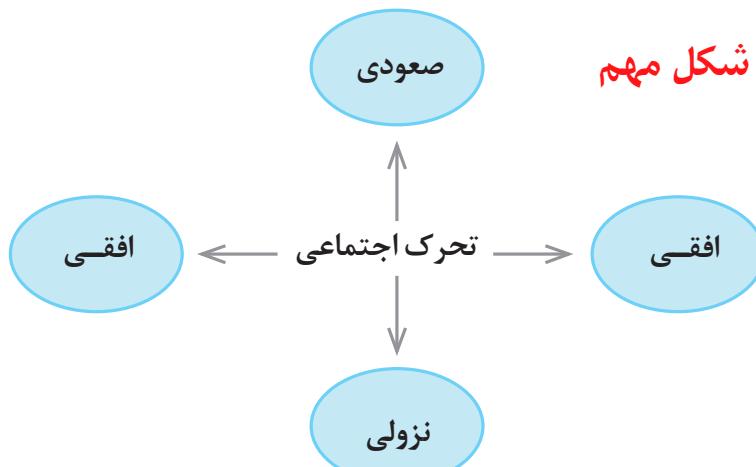
تعريف تحرک اجتماعی

به جایه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر «تحرک اجتماعی»

می گویند. **انواع تحرک اجتماعی را نام ببرید**

تحرک اجتماعی انواعی دارد: صعودی، نزولی و افقی.

شکل مهم

تحرک اجتماعی صعودی و نزولی را با ذکر مثال توضیح دهید. **دی ۹۸** مثال برای تحرک اجتماعی صعودی کارمند یک اداره وقتی مدیر بخشی از آن اداره می‌شود یا مدیر یک بخش هنگامی، که مدیر کل

می‌شود، تحرک اجتماعی صعودی پیدا کرده است.

مثال برای تحرک اجتماعی نزولی مدیر اداره وقتی از مدیریت عزل می‌شود و به صورت یک کارمند عادی به کار خود ادامه

می‌دهد، تحرک اجتماعی نزولی پیدا کرده است.

مثال برای تحرک اجتماعی افقی اگر شخصی شغل خود را تغییر دهد اما شغل جدید، موقعیت اجتماعی او را تغییر ندهد،

تحرک اجتماعی افقی دارد؛ مانند کارمندی که از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل

می‌شود. آیا می‌توانید برای هر یک از انواع تحرک اجتماعی مثال‌های دیگری بزنید؟

دی ۹۹ در همه کشورها رتبه‌بندی مشاغل وجود دارد، ولی این رتبه‌بندی در همه جا یکسان نیست.

برخی مشاغل در بعضی کشورها اهمیت بیشتری دارند و در بعضی از کشورها کم اهمیت‌ترند.

علاوه بر این، باید به یاد داشته باشیم که موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست

بلکه به عوامل دیگری مانند علم، ایمان، تقوا، هنر، مهارت و احترام نیز بستگی دارد. آیا

می‌توانید به ملاک‌های دیگری اشاره کنید؟

تفاوت تحرک اجتماعی درون یک نسل و

درون دو نسل چیست؟

تحرک اجتماعی گاه درون یک نسل؛ یعنی برای یک فرد در طول زندگی خودش و گاه در دو

دی 98 نسل؛ یعنی برای یک فرد نسبت به والدینش اتفاق می‌افتد.

بخوانیم و بدانیم

گروه‌های شغلی یا حرفه‌ای، همواره یکی از گروه‌های اجتماعی مهم بوده‌اند. **اعضای هر حرفه**

برای خود نوعی منشور اخلاقی داشته‌اند که دستورالعمل زندگی اعضای آن حرفه را نشان

می‌دهد. در ایران «فتوات‌نامه‌ها» نوعی از این منشورهای شغلی بود. فتوت‌نامه عبارت بود از

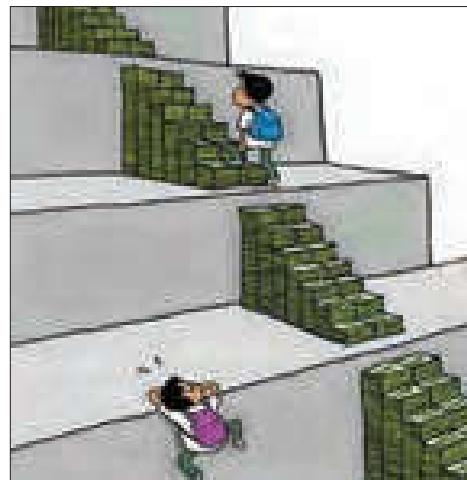
دستورالعمل‌هایی که اهل هر حرفه برای خود داشتند و به استناد آن، هم روابط میان اعضای

حرفه و هم روابط میان حرفه و جامعه را تعیین می کردند. از جمله آنها «فتوات نامه بنایان» بود که برخی از عبارت های آن به این شرح است:

اگر پرسند که چند اصل است، بنایی را، بگو که پنج اصل است. اول با طهارت بودن، دویم بر جاده راستی بودن، سیم با حیا بودن و نظر از غیر برداشتن، چهارم کم سخن گفتن، پنجم به ادب بودن نزد بزرگان.

اگر پرسند که چند حکم باشد بنایی را، بگو که ده حکم است. از علم دین باخبر باشد، باسخاوت و خیر باشد، در کار خود استاد باشد و آنچه را که انجام دهد، چنان باشد که از برای خود نماید، با همه کس به خلق نیکو پیش آید، تنگ حوصله نباشد، فقیر دوست باشد و....

برای آشنایی بیشتر با منشورهای شغلی، می توانید منشور اخلاقی پزشکان، معلمان و ... را مطالعه کنید.

■ این کارگران کارخانه آجریزی در ایالت بیهار هند در کاست نجس‌ها به دنیا آمدند. وظایف معین و مشخصی توسط جامعه بردوش آنها گذاشته

می‌شود بی‌آنکه از فرصت‌های تحرکی که نظام‌های طبقاتی به افراد می‌دهند، توضیح دهد و مثال بزنید که فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت‌های جدید در جوامع مختلف یکسان نیست. دی ۹۹ آیا فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت‌های جدید در جوامع مختلف یکسان است؟ توضیح دهد. شهریور ۹۹

به نظر شما، آیا اعضای یک جامعه می‌توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند؟

(فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت‌های جدید در جوامع مختلف، یکسان نیست. هر جامعه‌ای به تناسب **عقاید** و **ارزش‌های خود**، برخی تحرک‌های اجتماعی و

تغییرات هویتی را تشویق و برخی دیگر را منع می‌کند؛ برخی هویت‌هارا می‌پذیرد و برخی دیگر را نمی‌پذیرد.) آیا می‌توانید مواردی را مثال بزنید؟

آیا همه جوامع فرصت‌های یکسانی برای تحرک اجتماعی در اختیار افراد قرار می‌دهند؟ دی 98

■ طرفداران تبعیض نژادی در قرن بیستم با اعلام اینکه «ما با سیاهان به یک مدرسه نخواهیم رفت» خواستار جدایی نژادی در مدارس شدند.

■ قانون ممنوعیت استفاده از حجاب در مدارس فرانسه، فرصت تحصیل و اشتغال را از زنان مسلمان باحجاب سلب می‌کند و مغایر شعار معروف انقلاب فرانسه «آزادی، برابری و برادری» است.

خرداد ۹۹ مثلاً جامعه‌ای که براساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد، صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان جاhalti تحرک اجتماعی، سعودی را فراهم می‌آورد.

جامعه‌ای که به ارزش‌های اقتصادی اهمیت و اولویت می‌دهد، تحرک اجتماعی، سعودی را فقط برای کسانی که ثروت دارند، ممکن می‌سازد. یک جامعه غیردینی، به هویت دینی، و معنوی افراد اجازه بروز و ظهر اجتماعی نمی‌دهد. برای نمونه، می‌توان به جلوگیری از تحصیل دختران باحجاب در برخی جوامع غربی اشاره کرد. در یک جامعه دینی، و معنوی نیز هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی وجود انسان را نادیده بگیرند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.

بخوانیم و بدانیم

در جامعه سرمایه‌داری، مالکیت ثروت همراه با شغل از پایه‌های اساسی هویت یابی هستند. به همین دلیل، امروزه شغل اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرده است.

در اسلام برخی مشاغل مانند رباخواری و... حرام‌اند و انسان مسلمان نباید به آنها نزدیک شود. برخی مشاغل نیز با اینکه حرام نیستند، ولی از مسلمانان خواسته شده آنها را نپذیرند. این مشاغل مکروه‌اند مانند **دلالی**. در مقابل، این جهان بعضی مشاغل و حرفه‌ها را تشویق و افراد را برای اشتغال به آنها ترغیب می‌کند. این دسته مشاغل مستحب‌اند؛ مانند **زراعت**.

انسان باید مراقب عواملی باشد که در تربیت و هویت یابی او مؤثرند. شغل فرد، یکی از عوامل تأثیرگذار است. اساس منع و ترغیب اسلام نسبت به مشاغل و حرفه‌ها، آثار مخرب یا سازنده اساس منع و ترغیب اسلام نسبت به مشاغل و حرفه چیست؟

چرا اسلام برخی مشاغل را تحسین می کند و برخی را مذمت می کند؟

این حرفه‌ها بر تربیت و هویت انسان هاست. اسلام، برخی شغل‌ها را تحسین می کند؛ زیرا انسان‌سازند و برخی حرفه‌ها را مذمت می کند؛ زیرا مخرّب انسان‌اند.

اسلام، تربیت انسان‌های متعالی را هدف آفرینش می داند و برای تحقق آن، مراقبت‌های ویژه‌ای را اعمال می کند.

گفت و گو کنید

تفاوت‌های هویتی تا چه زمانی مورد تأیید و تشویق جامعه قرار می‌گیرند و از چه زمانی با مخالفت جامعه و مجازات‌های اجتماعی روبرو می‌شوند؟

خلاصه کنید

- فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی در جوامع مختلف، یکسان نیست.

مفاهیم اساسی

تحرک اجتماعی،

آنچه از این درس آموختیم

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد